

Ars Alba Restaurátor Bt.
2000 Szentendre Alkotmány u. 14.
adószám 24505877-2-13

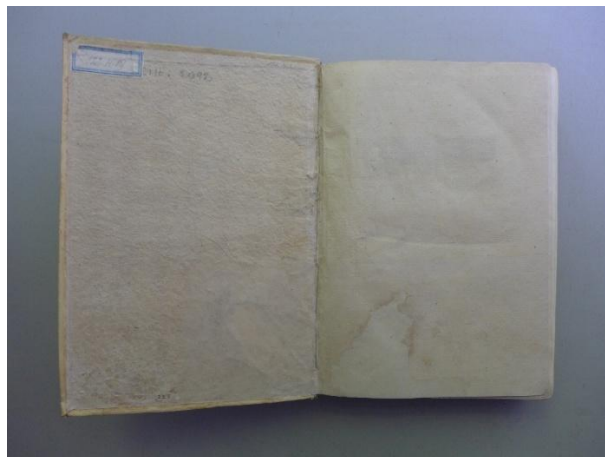
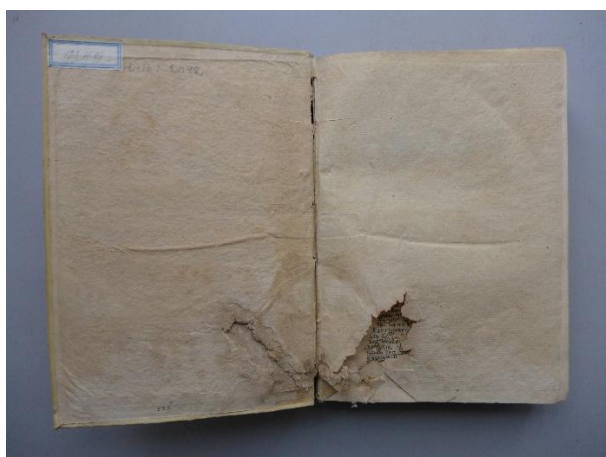
122-H-19 jelzetű kötet restaurálási dokumentációja

A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár felkérésére a következő munkát végeztük.

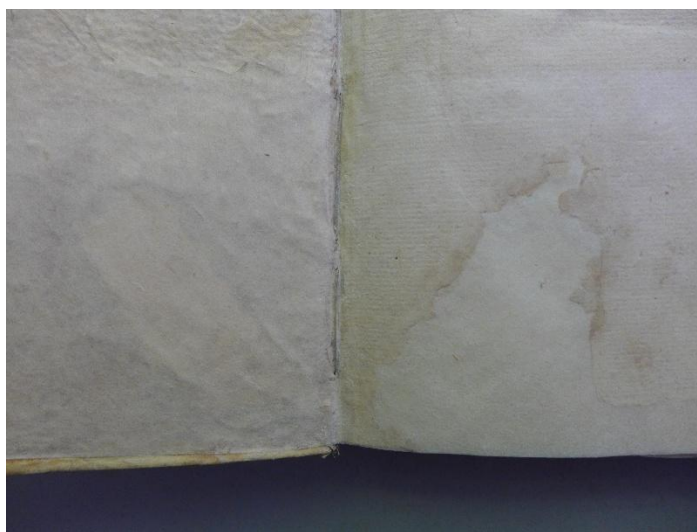
122-H-19

Lochmayr, Michael (teológus, kánonjogász) (15. sz.)

Celeberrimi sacre theologie ... doctoris ... Michaelis Lochmair Sermones de sanctis perutiles, cum vigintitribus sermonibus magistri Pauli Wann annexis .... - [Hagenau] Expensis ... Johannis Rynman impressique ... Hagenaw : per Henricum Gran, [1500. Mart. 24.] XXIIII. die mensis Martij anno salutis post Millesimum quingentesimum.. - [252] fol. : ill.: piros, vonalas iniciálék ; 2° (27 cm), Egys. cím: Sermones de sanctis

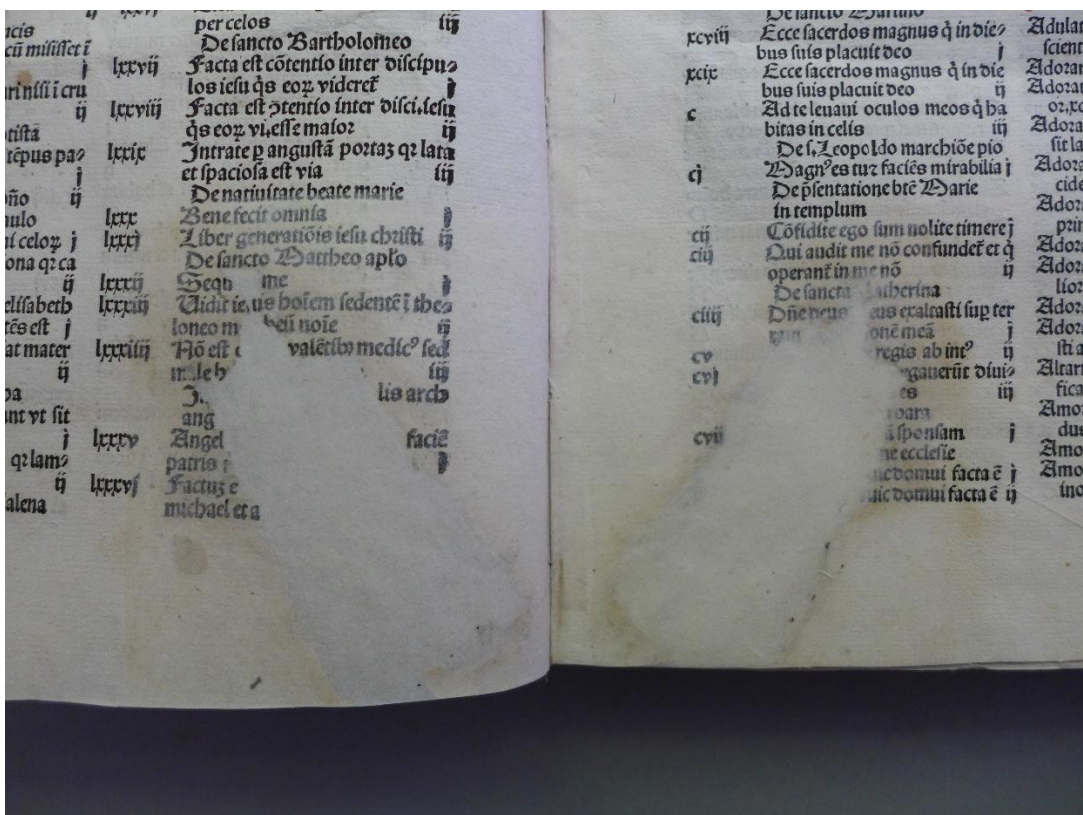
Az első előzék restaurálás előtt és után

A restaurált előzék részlete

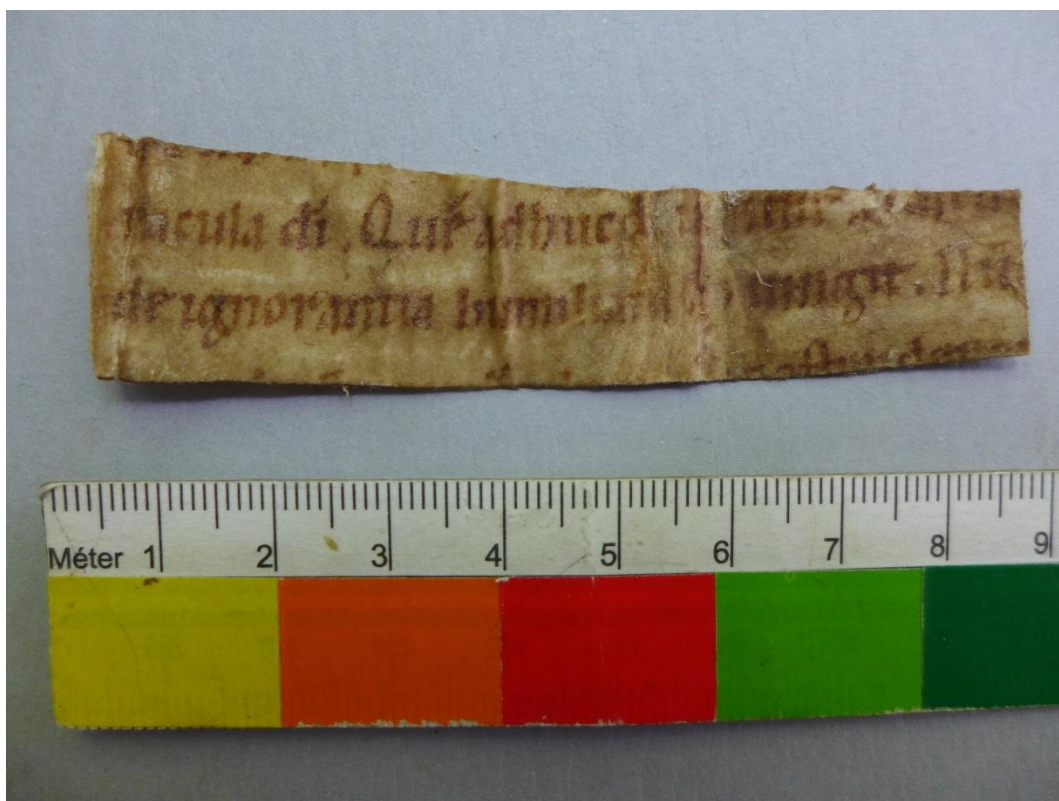
Az 'a2' verso és 'a3' recto restaurálás előtt

Az 'a2' verso és 'a3' recto restaurálás után

A könyvtest gerince a gerinckasírozásokkal

A lefejtett és konzervált kódextöredék

A kötet állapota restaurálás előtt:

Későbbi kemény papírtáblás, elnyíló hátú **egészpergamen kötés**, arcnál ún. körmökkel. Gerincén tintával írt szerzőségi adat.

A könyvtestben festett **piros iniciálék**, helyenként lapszéli bejegyzések vannak. A festett iniciálék alapozása elnagyolt, idővel elbarnult. Az előző átkötéskor a könyvtestet körbe is vágták, ezzel sok helyen csonkolták a margináliákat. A nyomtatott papír íveket négy zsinighbordára fűzték ún. váltott fűzéssel, a bordavégeket a táblák belső oldalára ragasztották ki enyvvel. A korábban sérült ívgerinceket sok helyen papír javítócsíkkal erősítették meg. Az 'a1' lap javítócsíkján írásnyomok vannak, tehát egy fölöslegessé vált kézírásos lapból vágták ki. Az előző fűzés szúrásnyomai is látszanak az ívbelsőkből, amiből megállapítható, hogy az íveket eredetileg öt bordára fűzték. **Előzékei** eléfűzött fehér levélpárok. A betáblázócsíkok egy rétegű merített papírból készültek, nyílásban kis visszahajtással, külön hozzáfűzve a könyvtesthez. A bordaközökben keskeny pergamencsíkokból készült kasírozások vannak, végeik a nyíláson túllógnak. A középső kasírozás **kódextöredék**, egy másikon néhány elmosódott betű. **Oromszegői** pergamencsíkra kék-fehér szállal készített gyöngyhímzések.

Az előtáblán **oxidált barna folt**. A kötetet károsító **ismeretlen folyadék** a borítópergament elszínezte, a táblát, az előzéket és az első húsz papírlapot átmarta. A táblából és a lapokból a folt közepe kipergett, a foltszélek barnák, mállanak. A könyvtestben gerincnél sok helyen kiterjedt **rovar kártétel** nyomai vannak, főleg a korábban már javított ívek esetében. A javításhoz használt keményítő tartalmú ragasztó volt a rovarok tápláléka. A lapokon elszórtan használatból eredő szennyeződések, vízfoltok. A pergamenkötés 'körmén' és a sarkakon egérrágásból eredő hiányok vannak, a háttáblán néhány hasadás.

Elvégzett beavatkozások, felhasznált anyagok:

- Az előzékek förláztatása a tábláról.
- A könyvtest részleges bontása, a sérült és szennyezett ívek leemelése.
- A pergamen gerinckasírozások közül a kódextöredék lefejtése, nedves tisztítása, simítása lenehezítéssel.
- A papír száraz tisztítása radírokkal (Seed Brand 510, 512).
- A papír kémhatásának vizsgálata Merck féle finomskálás indikátorokkal extraktumban: a barna foltokban a papír 4 körüli pH-t mutat, a többi helyen 6,5 pH-t.
- A piros iniciálék vizsgálata nem mutatott vízérzékenységet, így a nedves kezelésekhez átmeneti fixálásra nem volt szükség.
- A leemelt ívek mosása kézmeleg tiszta vízben, a savas kémhatású foltokat tartalmazó lapok savtalanítása kalcium-hidroxid fürdőben 8,5 pH-n.
- A papír hiányainak kiegészítése japánpapírokkal (Paper Nao 16 és 36 g/m² súlyú kozo alapú), metilcellulóz ragasztóval. Helyenként a felület lezárására Neschen gyártmányú Filmoplast R fólia alkalmazása (9 g/m² súlyú japán fátolpapír akrilsav-észter kopolimerrel).
- A konzervált ívek, előzékek és betáblázócsíkok visszafűzése az eredeti bordákra. A leemelt gerinckasírozás helyettesítése vastag japánpapírral (lásd fent). Ragasztó bőrenyv és rizskeményítő.
- Az oromszegők megerősítése metilcellulózzal.
- Az előtábla megőrzése mellett döntve hiányait japánpapírokkal egészítettük ki több rétegben. A ragasztó metilcellulóz.
- A kötés párakamrás kondicionálása 70 %-os Prosorb kazettákkal, majd szintetikus filcek közötti simítása. A pergamen hiányok kiegészítése japánpapírokkal, a ragasztó metilcellulóz.
- Betáblázás bőrenyv használatával.
- Előzékek kiragasztása metilcellulózzal.

Melléklet: kódextöredék gerinckasírozás és az 'a1' lap beírt javítócsíkja

JAVASOLT TÁROLÁSI ÉS KIÁLLÍTÁSI KÖRÜLMÉNYEK:

- **optimális hőmérséklet:** 18°C, megengedett napi ingadozás +/- 1 °C
- **optimális relatív páratartalom (RH):** 50%, napi megengedett ingadozás +/- 3%
- **megvilágítás:** évi max. 15 000 lux (napi 8 órás 50 lux megvilágítás mellett évente 6 hétig állítható ki)

A munkát Fehrentheil Henriette restaurátor végezte.

Szentendre, 2025. augusztus 19.

Fehrentheil Henriette
ügyv. papír- és könyvrestaurátor

ARS ALBA Bt.
2000 SZENTENDRE
ALKOTMÁNY U. 14.
T: 26/315-456